

УДК 378.147:614.253.4:342.814(540)

Т.В. Філат, Л.М. Сербіненко, М.Ю. Сидора, О.С. Запорожець

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ ЗАЛЕЖНО ВІД НАЦІОНАЛЬНОСТІ

Резюме: У статті розглядається актуальна, але на сьогодні недостатньо вивчена проблема впливу особливостей національного менталітету на вибір стратегії навчання студентів з різних країн світу. З огляду на збільшення кількості студентів з Індії, які навчаються в ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», перед викладачами стоїть завдання дослідити соціально-культурні, психологічні особливості, систему освіти, основні пріоритети та цілі цього контингенту студентів з метою, по-перше, розробки дієвих методів допомоги в процесі адаптації до нових умов життя в Україні. По-друге, вивчення специфіки національного менталітету сприятиме формуванню системи методичних прийомів і засобів, які зроблять навчальний процес більш ефективним та результативним. З огляду на актуальність проблеми перспективою подальших досліджень з цього питання є поглиблене вивчення національного характеру індусів, аналіз результатів навчальної роботи з урахуванням застосовуваних методів, визначення найбільш прийнятних і доцільних серед цього контингенту студентів.

Ключові слова: національний менталітет, іноземні студенти, мовна підготовка, студенти-індуси, національний характер, методична стратегія навчання.

Resume: The article considers the actual but insufficiently studied for today the problem of influence of the peculiarities of the national mentality on

the choice of the strategy of training students from different countries of the world. Considering the increasing number of Indian students studying at the «Dnipropetrovsk Medical Academy of Health Ministry of Ukraine», teachers are faced with the task of studying the socio-cultural and psychological peculiarities, the educational system, the main priorities and objectives of this contingent of students firstly, with a view of developing effective methods of assistance in the process of adaptation to new living conditions in Ukraine. Secondly, the study of the specifics of the national mentality will contribute to the formation of a system of methodological techniques and tools that will make the learning process more effective and fruitful. Given the urgency of the problem, the prospect of further research on this subject is the in-depth study of the national nature of the Hindus, analysis of the results of academic work, taking into account the methods used, determining the most appropriate and relevant for this contingent of students.

Key words: national mentality, foreign students, language training, Hindu students, national character, methodological training strategy.

Резюме: В статье рассматривается актуальная, но на сегодня недостаточно изученная проблема влияния особенностей национального менталитета на выбор стратегии обучения студентов из разных стран мира. Учитывая увеличение количества студентов из Индии, которые учатся в ГУ «Днепропетровская медицинская академия МЗ Украины», перед преподавателями стоит задача исследовать социально-культурные, психологические особенности, систему образования, основные приоритеты и цели этого контингента студентов с целью, во-первых, разработки действенных методов помощи в процессе адаптации к новым условиям жизни в Украине. Во-вторых, изучение специфики национального менталитета будет способствовать формированию системы методических приемов и средств, которые сделают учебный процесс более эффективным и результативным. Учитывая актуальность проблемы, перспективой дальнейших исследований по этому вопросу

является углубленное изучение национального характера индусов, анализ результатов учебной работы с учетом применяемых методов, определение наиболее приемлемых и целесообразных среди этого контингента студентов.

Ключевые слова: национальный менталитет, иностранные студенты, языковая подготовка, студенты-индусы, национальный характер, методическая стратегия обучения.

Навчання іноземних студентів у ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України» ведеться протягом понад 20 років, тому накопичений досвід роботи з таким контингентом дозволяє стверджувати, що запорукою результативності та ефективності навчального процесу, серед інших чинників, є рівень володіння студентами мовою навчання. Отже, питання мовної підготовки студентів з інших країн світу видається одним з найважливіших, зокрема на початковому етапі підготовки спеціалістів. Є ряд проблем та особливостей навчання студентів-іноземців, вивчення та вирішення яких дозволить суттєво покращити рівень освіти та професійної кваліфікації.

Так, серед викладацької спільноти викликає занепокоєння тенденція до зменшення годин на мовну підготовку, яка відзначається протягом останніх декількох років і є «бомбою повільної дії», адже негативні результати такого скорочення вже спостерігаються і будуть спостерігатись протягом всього періоду навчання студентів.

Кафедрою було проведено детальний аналіз успішності студентів протягом останніх 5-х років, який показав тенденцію до погіршення рівня знань, прямо залежне від зменшення годин з української (російської) мови. Незнання мови для студентів російськомовної форми навчання призводить до поганого розуміння та сприйняття матеріалу з профільних дисциплін.

Порівняно з 2014 роком кількість годин на підготовчому відділенні (ПВ) була зменшена майже на 233 години: у 2014 р. слухачам ПВ було вчитано 698 год. з мови, у 2018 р. – 465 год. Погана мовна підготовка є причиною нерозуміння слухачами матеріалу лекцій та практичних занять з фізики, хімії, біології на підготовчому етапі та тягне за собою низьку успішність на I і подальших курсах.

Ще гірша ситуація складається з викладанням мови англомовним студентам. Хоча навчання ведеться англійською мовою, але є ситуації, наприклад під час проходження практичних занять на клінічних кафедрах, коли виникає необхідність використовувати державну мову (під час спілкування з пацієнтами, читання і розбору історій хвороб тощо). Коли ще чотири роки тому переважна більшість англомовних студентів закінчувала ПВ та мала 320 аудиторних годин (I курс) та 280 ауд. год. (II курс), то на сьогодні вже майже ніхто з першокурсників англомовної форми навчання не закінчує ПВ, а на I курсі всього викладається 150 ауд. год. з російської мови, а на II курсі – 180 ауд. год. Саме це призводить до поганого оволодіння мовою та неспроможності вільного її використання під час спілкування з пацієнтами на клінічних кафедрах.

Зменшення загальної кількості годин для мовної підготовки має негативні наслідки для навчання іноземних студентів в цілому, тому цю проблему варто вирішувати оперативно, знаходячи шляхи збільшення кількості годин на вивчення мови.

На нашу думку, важливу роль відіграє структура національної приналежності студентів кожної навчальної групи, оскільки національна однорідність чи неоднорідність істотно впливає на частоту використання мови навчання. У групах з представниками різної мовної приналежності українська (російська) виступає як мова-посередник у вирішенні ряду соціальних, побутових, навчальних питань, для особистих та колективних цілей, що спонукає мовців до більш активної комунікації, а отже – до частішого застосування і, відповідно, кращого засвоєння лексики, мовних

зворотів, синтаксичних конструкцій. У групах, які мають однорідну національну структуру, наприклад групи студентів-індусів, не виникає додаткової потреби в спілкуванні українською (російською) мовою, що разом з англomовною формою навчання уповільнює темп засвоєння державної мови.

Спостереження та аналіз поведінки студентів-індусів показують, що навчання в іншій країні, незважаючи на їх відкритість та доброзичливість, не сприяє їх асиміляції до нового мовного, соціального, культурного середовища. Вони в першу чергу зосереджені на дотриманні своїх традицій, правил, принципів, що, очевидно, історично зумовлено довгим терміном колонізації Індії, що сформувало шанобливе й трепетне ставлення до своїх національних цінностей та прагнення до їх збереження. Розуміючи це, викладачі мають не ламати стереотипи, традиції, уявлення студентів, а глибоко їх дослідивши, використовувати при формуванні методичної стратегії з метою удосконалення навчального процесу. Першочерговим завданням при роботі зі студентами-іноземцями є вивчення соціально-культурних особливостей, менталітету, національного характеру, системи освіти країни, що дозволить визначити спільні риси та відмінності студентів різних національностей, а це, у свою чергу, допоможе розробити максимально ефективну методичну концепцію для досягнення найкращого результату у вивченні дисциплін.

Досвід роботи з іноземними студентами в ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України», зокрема кафедри мовної підготовки, тривалий, але переважно це студенти з країн арабського світу, Африки, Китаю, Середньої Азії, які навчаються в академії вже понад 20 років, і це дозволяє дослідити й на практиці застосовувати особливості їх національного характеру. Робота зі студентами-індусами розпочалася в 2013–2014 навчальному році, коли приїхало 19 осіб. Протягом наступних чотирьох років кількість студентів з Індії збільшувалась та в 2017–2018 навчальному році досягла 530 осіб. Професія лікаря

традиційно вважається в Індії однією з найпрестижніших, тому індійських студентів у першу чергу цікавлять медичні спеціальності й кількість таких студентів у медичних ВНЗ безупинно зростає.

Оскільки викладачі кафедри мовної підготовки Дніпропетровської медичної академії ніколи раніше не працювали зі студентами-індусами, викладання мови цій групі студентів викликало необхідність звернутися до спеціальної наукової та методичної літератури. Прикрим, але передбачуваним відкриттям було те, що науково обґрунтованих досліджень щодо викладання української (російської) мови індусам немає не тільки у вітчизняній, а й у зарубіжній методиці викладання. Винятком є статті, присвячені окремим аспектам навчання мови студентів-індусів. Зокрема, стаття запорізької дослідниці М.В. Буєвської («К поиску оптимального соотношения приёмов переводного и сознательно-практического методов обучения русскому языку как иностранному студентов, получающих высшее медицинское образование на английском языке») [1, 56], російських вчених М.Ш. Ковальової [2, 150-152] та К. Сулабха [3]. Хоча культурологічні та етнографічні статті про Індію в повному обсязі представлені в мережі Інтернету та в декількох монографіях [4; 5; 6], відсутні ґрунтовні розробки щодо методики викладання, пристосування індійських реалій до навчального процесу в Україні.

Дослідники справедливо вважають, що характерними рисами індійського суспільства є його поліетнічність, релігійність та кастовість [7, 7]. Переважна більшість населення Індії сповідує індуїзм з його системою релігійних ритуалів, низкою обмежень у харчуванні тощо. Більшість студентів-індусів є вегетаріанцями, інші вживають лише курятину. Корова в індуїзмі вважається священною твариною, тому яловичина суворо заборонена. Індуси іноді щиро дивуються, чому українськими вулицями чи проспектами не ходять корови, слони тощо. Викладач до таких «здивувань» повинен ставитися серйозно та з

повагою. Вдалим розв'язанням цієї ситуації є перенесення центру тяжіння на історичну міфологічну притчу, яку, до речі, не знають індуси, про білу корову з грецької міфології. Зрозуміло, що такі екскурси в минуле неможливо здійснювати на початковому етапі вивчення мови, а розповідати міф англійською мовою немає сенсу. Треба дочекатися, щоб індуси оволоділи певними граматичними навичками та мали необхідний словниковий запас.

Інформативно цінним є зворотній зв'язок зі студентами, які своїми коментарями про навчання в Україні дають можливість відстежити результати педагогічної та методичної роботи, а також підказують напрямки подальшого розвитку та удосконалення навчального процесу. Так, студент VI курсу з Лівану Рабах Мурад, підсумовуючи досвід свого перебування в Україні та Дніпропетровській медичній академії, впевнено констатує: «В Україні легко, тому що викладачі дають можливість вчитися та допомагають у цьому». Примушує замислитись ще одна фраза студента: «Викладач мови (прізвище не називаємо) вчив нас не тільки грамотно та правильно мислити та говорити, а й тому, як жити». Хоча на перший погляд ця оцінка здається апофеозною заявою студента-випускника, але насправді це ще раз підтверджує потребу студентів-іноземців, як нікого іншого, не тільки в якісному навчанні, а й у соціальній, особистій допомозі. Вислів ще одного випускника Мохамеда Фалаха Хасана з Ірану про те, що «нас, арабських студентів, об'єднує лише мова, ми зовсім різні на відміну від вас, українців», підкреслює доцільність дослідження та використання характерних особливостей різних народів при виборі методичної стратегії навчання.

Одним із завдань вищої школи є оптимізація навчального процесу шляхом удосконалення методичних приймів і засобів залежно від контингенту студентів, тому доцільним є вивчення особливостей національного характеру представників інших народів з метою

використання їх особливостей, пріоритетів, сильних і слабких сторін у процесі навчання.

Література

1. Бувевская М.В. К поиску оптимального соотношения приемов переводного и сознательно-практического методов обучения русскому языку как иностранному студентов, получающих высшее медицинское образование на английском языке / М.В. Бувевская // Тенденции и проблемы языковой подготовки иностранных студентов в современных условиях: материалы заочной Международной научно-практической Интернет-конференции 13–17 мая 2013 года. – Запорожье, 2013. – С. 54–57.

2. Ковалёва М.Ш. Фонетическая система языка хинди и её влияние на усвоение русской произносительной нормы при обучении РКИ / М.Ш. Ковалёва // Инновационная наука. – 2016. – №12–4.

3. Сулабха К. Лингвометодические основы обучения русскому словоизменению индийских студентов с родным языком ринди: дис. ... доктора пед. наук / К. Сулабха – М., 1998. – 357 с.

4. Лукаш О. З історії розвитку українсько-індійських зв'язків // Індія: давнина і сучасність: збірник наукових праць / О. Лукаш. – Вип. 1. – К.: Всеукраїнська асоціація індологів, 2003. – С. 75–85.

5. Наливайко С. Таємниці розкриває санскрит / С. Наливайко – К.: Вид. Центр «Просвіта», 2000. – 288 с.

6. Основи культурології: навчальний посібник до 90-річчю Одеського державного економічного університету // за редакцією Л. О. Сандюк, Н. В. Щубелки. К.: Центр учбової літератури. 2012, – 400 с.

7. Горохов С.А. Роль индуизма в общественно-политической жизни Индии / С.А. Горохов // Преподаватель XXI век. – 2011. – №2.

Примірник друкованого збірника просимо надіслати за адресою:

м. Дніпро, «Нова пошта» відділення № 32 ул. ак. Вернадського, 10

Контактні телефони: 0-63-251-11-66, 0-96-297-58-66.

e-mail: languages@dma.dp.ua

1. Філат Тетяна Віталіївна – д.ф.н., професор, завідувача кафедрою мовної підготовки ДЗ «ДМА МОЗ України».
2. Сербіненко Людмила Миколаївна – викладач кафедри мовної підготовки ДЗ «ДМА МОЗ України».
3. Сидора Мирослава Юріївна – викладач кафедри мовної підготовки ДЗ «ДМА МОЗ України».
4. Запорожець Олена Сергіївна – викладач кафедри мовної підготовки ДЗ «ДМА МОЗ України».